

The Study of the Presence and Effective Factors Participation of Students in Congregational Prayers of Shahrekord University of Medical Sciences

ARTICLE INFO

Article Type

Research Article

Authors

Zahra Forouzandeh^{1*}

Behzad Saberi²

Maryam Omid³

Abolghasem Sharefi⁴

How to cite this article

Zahra Forouzandeh, Behzad Saberi, Maryam Omid, Abolghasem Sharefi, The Study of the Presence and Effective Factors Participation of Students in Congregational Prayers of Shahrekord University of Medical Sciences, *Journal of Islamic Life Style Centeredon Health*, 2023:7(1): 92-98.

1. Research Development and Evaluation Unit Expert, Shahrekord University of Medical Sciences, Shahrekord, Iran (Corresponding Author).

2. Research expert, Shahrekord University of Medical Sciences, Shahrekord, Iran.

3. Expert of Islamic Medicine Research Committee, Shahrekord University of Medical Sciences, Shahrekord, Iran.

4. Research expert, Shahrekord University of Medical Sciences, Shahrekord, Iran.

* Correspondence:

Address:

Phone:

Email: forouzandehz89@yahoo.com

Article History

Received: 2022/04/11

Accepted: 2022/12/10

ABSTRACT

Purpose: In the teachings of Islam, prayer is one of the most important obligations and there is no alternative. since the rapid development of the concept of spirituality in the university environment is necessary, the present study was conducted with the aim of investigating the attendance and factors affecting the participation of students in congregational prayer to explain the current situation and the factors affecting it, to remove the obstacles and to plan to this divine duty for more prosperity .

Materials and Methods: This research was a descriptive-analytical study that was performed on 168 students in Shahrekord University of Medical Sciences in 2021. Data were collected using a 28-item researcher-made questionnaire, including: demographic characteristics and factors affecting participation in congregational prayers. After completing the questionnaires, the data were analyzed using SPSS software.

Findings: According to the findings of the present study, among the motivational components of attending congregational prayers, the component of Imam Jamaat and his behavior in the university have the highest and the class of Islamic education and the emphasis of professors of education have the lowest mean and their relationship was significant ($P < 0.05$). Moreover, among the components that prevent “the prolongation of congregational prayers”, the highest mean score and “the space for congregational prayers do not have the having no necessary attractive space” had the lowest average score and their relationship were significant ($P < 0.05$). In addition, based on the findings of the present study, no statistically significant relationship was observed between demographic variables and attending congregational prayers ($P > 0.05$).

Conclusion: According to the results of the present study, teaching and assigning the education curriculum for prayer rules and expressing the virtues, advantages and blessings of congregational prayer in the form of Islamic education course, avoiding prolonged congregational prayers and creating a lively and as well attractive atmosphere in the place of prayer is effective in encouraging to participate and perform this divine duty, and the cultural officials of the university can provide the ground for the maximum presence of students in congregational prayers with better planning.

Keywords: Students, Congregational Prayers, Attendance Rate

بررسی حضور و عوامل موثر بر شرکت دانشجویان

در نماز جماعت دانشگاه علوم پزشکی شهر کرد

زهرا فروزنده شهرکی^{*۱}

کارشناس واحد توسعه و ارزیابی تحقیقات، دانشگاه علوم پزشکی شهر کرد، شهر کرد، ایران (نویسنده مسئول).

بهزاد صابری^۲

کارشناس امور پژوهشی، دانشگاه علوم پزشکی شهر کرد، شهر کرد، ایران.

مریم امید^۳

کارشناس کمیته تحقیقات طب اسلامی، دانشگاه علوم پزشکی شهر کرد، شهر کرد، ایران.

ابوالقاسم شریفی^۴

کارشناس امور پژوهشی، دانشگاه علوم پزشکی شهر کرد، شهر کرد، ایران.

چکیده

هدف: در آموزه های اسلام، نماز از واجبات بسیار بااهمیت بوده و جایگزینی ندارد و از آنجایی که رشد سریع مفهوم معنویت در محیط دانشگاهی ضروری است، پژوهش حاضر با هدف بررسی حضور و عوامل موثر بر شرکت دانشجویان در نماز جماعت انجام شد تا ضمن تبیین وضعیت موجود و عوامل تأثیرگذار بر آن، نسبت به رفع موانع و رونق بخشیدن بیشتر به این فریضه الهی برنامه ریزی صورت پذیرد.

مواد و روش ها: پژوهش توصیفی-تحلیلی حاضر بر روی ۱۶۸ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهر کرد در سال ۱۴۰۰ انجام شد. اطلاعات با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته ۲۸ سوالی شامل: ویژگی های دموگرافیک و عوامل اثرگذار بر شرکت در نماز جماعت جمع آوری گردید پس از تکمیل پرسشنامه ها، داده ها توسط نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته ها: بر اساس نتایج مطالعه حاضر از بین مولفه های انگیزشی حضور در نماز جماعت مولفه امام جماعت و رفتار او در دانشگاه بیشترین و کلاس معارف اسلامی و تأکید استادان معارف کمترین میانگین نمره را به خود اختصاص دادند. همچنین در بین مولفه های بازدارنده طولانی شدن نماز جماعت بیشترین و قصور خانواده کمترین میانگین نمره را به خود اختصاص دادند. بین عوامل انگیزشی و حضور در نماز جماعت ارتباط آماری معناداری مشاهده نگردید در حالیکه در بین عوامل بازدارنده حضور در نماز جماعت طولانی شدن نماز جماعت، تصور اینکه شرکت در نماز جماعت نوعی ریاکاری است، عدم وجود جاذبه لازم در فضای اقامه نماز جماعت و گرایش به خواندن نماز به صورت فرادی با میزان حضور در نماز جماعت ارتباط آماری معناداری داشت ($P < 0.05$).

نتیجه گیری: باتوجه به نتایج مطالعه حاضر تدریس و اختصاص واحد درسی احکام نماز و بیان فضیلت و آثار و برکات نماز

جماعت در قالب درس معارف اسلامی، پرهیز از طولانی شدن نماز جماعت و ایجاد فضای بانشاط و جذاب در مکان برگزاری نماز در ترغیب دانشجویان به انجام این فریضه الهی اثرگذار بوده و مسئولان فرهنگی دانشگاه می توانند با برنامه ریزی بهتر، زمینه حضور حداکثری دانشجویان در نماز جماعت را فراهم آورند.

واژگان کلیدی: دانشجویان، نماز جماعت، میزان حضور

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۱/۲۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۹/۱۹

* نویسنده مسئول: forouzandehz89@yahoo.com

مقدمه

نماز مهمترین رکن نیایشی است که در همه ادیان و به ویژه ادیان متاخرتشریح و توصیه گردیده است. امام علی (ع) می فرماید: "هیچ عبادتی نزد خداوند دوست داشتنی تر از نماز نیست" (۱). فلسفه آفرینش انسان ها عبودیت پروردگار بوده است. خداوند در قرآن می فرماید: "و ما خلقت الجن و الانس الا ليعبدون"؛ جن و انس را نیافریدم مگر برای اینکه عبادتم کنند تا به تکامل برسند (۲). تأکید قرآن کریم و ائمه اطهار (ع) بر نماز جماعت بیانگر نقش اجتماعی آن می باشد. مهم ترین کارکرد نماز جماعت، یاد کردن از خدا همراه با مومنان دیگر و بر خورداری از ثواب مضاعف است. در این راستا، پیامبر اکرم (ص) می فرماید: "اگر تعداد نمازگزاران جماعت از ۱۰ نفر فراتر رود، کثرت پاداش هر رکعت آن تنها در خور محاسبه ذات بیکران الهی است" (۳). ویژگی دیگر نماز جماعت ایجاد روحیه تعاون است. امام رضا (ع) می فرماید: "علت تشریح نماز جماعت آن است که بندگی خداوند در معرض دید عموم ظاهر می گردد". علاوه بر این، پیامبر اسلام (ص) فرموده اند: "کسی که نمازهای پنج گانه خود را به جماعت بخواند و همواره در نماز جمعه شرکت می کند اجر و پاداش خود را تا به سر حد کمال رسانیده است" (۴). طبق مطالعات صورت گرفته در پژوهش نفیسی و همکاران، اغلب افراد خواندن نماز اول وقت را ترجیح می دادند و مردان بیشتر از زنان در نماز جماعت شرکت داشتند (۵). در بررسی دیگری که توسط رحمانی صورت گرفت نتایج نشان دادند که با وجود اعتقاد ۹۴ درصد از دانشجویان به اصل نماز، تنها ۳۷ درصد در اقامه نماز جماعت مشارکت دارند. باید خاطر نشان ساخت که دوستان و امکانات مناسب در مشارکت دانشجویان در نماز جماعت نقش دارند (۶). برای عدم حضور در جماعات و مسجد علل گوناگون است، بعضی واقعاً عذر دارند و دلیل شان پذیرفتنی است، ولی بسیاری از موارد بهانه هایی پوچ، بیشتر نیست، از جمله: غفلت از پاداش های نماز جماعت، بی رغبتی به جهت بد رفتاری برخی نمازگزاران در مسجد، همفکر نبودن با امام جماعت از نظر دیدگاه سیاسی، عیب های احتمالی بستگان و نزدیکان امام جماعت، طول کشیدن نماز جماعت، رفتار متولیان و دست اندرکاران مسجد و... اشاره نمود. ذوالفقاری و خلجی در بررسی "عوامل موثر بر میزان حضور دانشجویان در نماز جماعت دانشگاه آزاد اسلامی واحد تویسرکان"

پذیرفت. اطلاعات با استفاده از پرسشنامه ۲۸ سوالی محقق ساخته که شامل: ویژگی های دموگرافیک (جنس، سن، رشته تحصیلی، وضعیت تاهل و میزان تحصیلات) و عوامل اثرگذار بر شرکت در نماز جماعت بود جمع آوری گردید سوالات بخش دوم پرسشنامه براساس طیف لیکرت برای سنجش عواملی همچون گرایش دوستان به نماز، مشارکت مسئولان، انگیزه شخصی، حمایت خانواده و تداخل کلاس بود روایی و پایایی این پرسشنامه در مطالعه ملائی و همکاران به تایید رسیده است (۹). پس از تکمیل پرسشنامه ها، داده ها در نرم افزار SPSS ثبت و با استفاده روش های آماری توصیف داده ها از میانگین و انحراف معیار، آزمون تی و رگرسیون خطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. شایان ذکر است که دامنه نمرات عوامل تاثیرگذار بر حضور در نماز جماعت بین ۰-۱۰۰ در نظر گرفته شد و در پایان نقش عوامل تاثیرگذار بر حضور در نماز جماعت به چهار سطح عالی، خوب، متوسط و ضعیف دسته بندی گردید.

یافته ها

میانگین سنی افراد شرکت کننده در مطالعه $41/4 \pm 23/90$ بود. ۴۳/۵ درصد افراد شرکت کننده در مطالعه را مردان و بقیه را زنان تشکیل می دادند. توزیع فراوانی متغیرهای دموگرافیک افراد شرکت کننده در مطالعه در جدول شماره (۱) بیان گردیده است.

نشان دادند بین مشارکت کارکنان دانشگاه و آموزش نماز با میزان حضور دانشجویان در نماز رابطه مستقیمی وجود دارد. بین مکان، زمان و امکانات فیزیکی مناسب با میزان مشارکت دانشجویان رابطه مستقیم وجود دارد، بین روحانی بودن امام جماعت و تشویق دانشجویان به نماز با میزان مشارکت آنها رابطه مستقیم وجود دارد (۷). نصیرزاده و عرفان منش در پژوهش خود با عنوان " بررسی تاثیر نماز و دعا و تاثیرات آنها بر درک شخصی، اجتماعی و محیطی دانشجویان " افراد را در سه پایگاه اجتماعی- اقتصادی بالا، متوسط و پایین قرار دادند. نتایج گویای آن بودند که هرچه پایگاه اقتصادی- اجتماعی افراد بالاتر باشد، میزان مشارکت آن ها در مراسم جمعی دینی کاهش می یابد (۸). با توجه به اثرات سازنده نماز جماعت در هدایت معنوی و آرامش روانی دانشجویان، پژوهش حاضر با هدف بررسی عوامل اثرگذار بر حضور دانشجویان در اقامه نماز جماعت ظهر در مسجدالنبی (ص) واقع در مجتمع دانشگاهی رحمتیه دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد انجام شد تا ضمن تبیین وضعیت موجود و عوامل تاثیرگذار بر آن، نسبت به رفع موانع و رونق بخشیدن بیشتر به این فریضه الهی برنامه ریزی شود.

مواد و روش ها

پژوهش توصیفی- تحلیلی (مقطعی) حاضر بر روی ۱۶۸ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد صورت گرفت. نمونه گیری به صورت طبقه ای متناسب با حجم هر دانشکده صورت

جدول ۱: توزیع فراوانی متغیرهای دموگرافیک افراد شرکت کننده در مطالعه به تفکیک متغیرهای کمی و کیفی

متغیر	فراوانی	درصد
جنسیت		
مرد	۷۳	۴۳/۵
زن	۹۵	۵۶/۵
وضعیت تاهل		
مجرد	۱۳۵	۸۰/۴
متاهل	۳۳	۱۹/۶
سطح تحصیلات		
کارشناسی	۷۸	۴۶/۴
ارشد	۱۸	۱۰/۷
دکترای	۷۲	۴۲/۹
دانشکده		
پزشکی	۶۶	۳۹/۳
دندانپزشکی	۹	۵/۴
بهداشت	۲۱	۱۲/۵
پرستاری	۴۰	۲۳/۸
پیراپزشکی	۲۸	۱۶/۷
فناوری	۴	۲/۴
محل سکونت		
شهر	۱۴۸	۸۸/۱
روستا	۲۰	۱۱/۹

وضعیت سکونت		
غیر خوابگاهی	۷۵	۴۴/۶
ساکن خوابگاه	۹۳	۵۵/۴

در بین عوامل انگیزشی حضور در نماز جماعت بیشترین میانگین نمره مربوط به آیتام جماعت و رفتار او در دانشگاه و کمترین میانگین نمره مربوط به کلاس های معارف اسلامی و تأکید اساتید معارف بود. (جدول شماره ۲)

جدول ۲: میانگین نمره عوامل انگیزشی حضور در نماز جماعت به تفکیک سؤال

سؤال	Mean(SD)	حداقل - حداکثر*
حضور مسئولان و استادان دانشگاه مرا به خواندن نماز جماعت تشویق می کند.	۶۱/۱۶(۳۴/۹)	۰ - ۱۰۰
امام جماعت و رفتار او در دانشگاه، تأثیر زیادی در جذب دانشجویان به برپایی نماز جماعت دارد.	۶۹/۷۹(۳۱/۸)	۰ - ۱۰۰
کلاس های معارف اسلامی و تأکید استادان معارف مشوق من به حضور در نماز جماعت شد.	۵۱/۷(۳۵/۹)	۰ - ۱۰۰
اگر دوستانم همراه من باشند، در نماز جماعت شرکت می کنم.	۶۰/۱۱(۳۱/۵)	۰ - ۱۰۰
تبلیغات صحیح و مستمر در فضای دانشگاه در ترغیب به اقامه نماز جماعت موثر است.	۶۱/۳۰(۳۴/۲)	۰ - ۱۰۰
حضور حداقل هفته ای یک بار مسئولین، کارکنان و استادان در نماز جماعت مشوق خوبی خواهد بود.	۶۳/۹۸(۳۵)	۰ - ۱۰۰
برگزاری مسابقه فرهنگی ویژه نماز، نقش مهمی در علاقه مندی به نماز جماعت خواهد داشت.	۶۶/۰۷(۳۲/۹)	۰ - ۱۰۰
نمره کل عوامل انگیزشی	۶۲/۰۳(۱۹)	۰ - ۱۰۰

* حداقل و حداکثر نمره قابل کسب ۰-۱۰۰ می باشد.
در بین مولفه های بازدارنده طولانی شدن نماز جماعت بیشترین و قصور خانواده کمترین میانگین نمره را به خود اختصاص دادند. (جدول شماره ۳)

جدول ۳: میانگین نمره عوامل بازدارنده حضور در نماز جماعت به تفکیک سؤال

سؤال	Mean(SD)	حداقل - حداکثر*
طولانی شدن نماز جماعت، اشتیاق حضور در آن را بسیار کم رنگ می کند.	۷۹/۰۱(۲۷/۴)	۰ - ۱۰۰
جایگاه و اهمیت نماز جماعت برای من شناخته شده نیست.	۴۴/۱۹(۳۴/۳)	۰ - ۱۰۰
فواید نماز جماعت را در زندگی فردی و اجتماعی مشاهده نمی کنم.	۵۰/۴۴(۳۴/۶)	۰ - ۱۰۰
دوستانم مخالف شرکت من در نماز جماعت دانشگاه هستند.	۴۱/۰۷(۳۵/۴)	۰ - ۱۰۰
شرکت در نماز جماعت ممکن است نوعی ریاکاری تلقی شود.	۵۰/۸۹(۳۶/۳)	۰ - ۱۰۰
قصور خانواده یکی از عوامل عدم استقبال من از نماز جماعت است.	۳۸/۸۳(۳۶/۶)	۰ - ۱۰۰
فضای اقامه نماز جماعت جاذبه های لازم را ندارد.	۵۹/۸۲(۳۰/۸)	۰ - ۱۰۰
با توجه به تلاقی وقت نماز جماعت با زمان صرف نهار و کلاس، فرصت حضور در نماز جماعت را پیدا نمی کنم.	۶۴/۲۸(۳۱/۷)	۰ - ۱۰۰

۰ - ۱۰۰	۶۶/۳۶(۳۰/۹)	وضعیت بهداشتی بعضی از افراد (مانند بوی عرق بدن و پاها و غیره) از علل عدم استقبال از نماز جماعت است.
۰ - ۱۰۰	۶۱/۰۱(۳۱/۵)	با وجود آگاهی از فواید و مزایای نماز جماعت، سستی و سهل انگاری مانع از شرکت در آن می شود.
۰ - ۱۰۰	۷۴/۵۵(۳۱/۱)	مرتبط دانستن مشکلات جامعه با رفتار مسئولانی که در کسوت روحانی هستند استقبال از نماز جماعت را کاهش می دهد.
۰ - ۱۰۰	۵۶/۳۹(۳۴/۳)	گرفتنی های درسی و نداشتن فرصت کافی، اجازه شرکت در نماز جماعت را به من نمی دهد.
۰ - ۱۰۰	۵۵/۳۵(۲۹/۸)	صمیمیت و خلوص مورد انتظار در نمازهای جماعت وجود ندارد.
۰ - ۱۰۰	۶۴/۵۸(۳۱/۲)	آمیخته شدن مسائل سیاسی و جناحی با اعتقادات و باورهای دینی در عدم استقبال از نماز جماعت تأثیر دارد.
۰ - ۱۰۰	۵۲/۵۲(۳۳/۱)	لذت و حضور قلبی که از نماز خواندن به تنهایی به دست می آید بیشتر از نماز خواندن به جماعت است.
۰ - ۱۰۰	۴۸/۶۶(۳۲/۹)	آگاهی نداشتن از احکام نماز جماعت (مانند چگونگی ورود به جمع پس از شروع نماز و ...) سبب صرف نظر کردن از شرکت در آن می شود.
۰ - ۱۰۰	۶۵/۷۷(۳۱/۳)	دشواری به جا آوردن نماز در محیط دانشگاهی (مانند نداشتن لباس مناسب، سختی در گرفتن وضو با لباس و کفش) سبب صرف نظر کردن از اقامه نماز به جماعت می گردد.
۰ - ۱۰۰	۶۷/۱۱(۲۸/۹)	طولانی شدن مدت نماز جماعت یکی از عوامل عدم استقبال از شرکت در آن است.
۰ - ۱۰۰	۵۷/۸۸(۳۵/۵)	بعد مسافت دانشکده تا مسجد از جمله عوامل عدم شرکت در نماز جماعت است
۰ - ۱۰۰	۶۲/۷۹(۳۵/۱)	هنگام اقامه نماز در خارج از دانشگاه (کارآموزی یا بیمارستان) هستیم.
۲۱/۲۵ - ۸۵	۵۸/۰۸(۱۲/۲)	نمره کل عوامل بازدارنده

بین عوامل بازدارنده حضور در نماز جماعت طولانی شدن نماز جماعت، تصور اینکه شرکت در نماز جماعت نوعی ریاکاری است، عدم وجود جاذبه لازم در فضای اقامه نماز جماعت و گرایش به خواندن نماز به صورت فرادی با میزان حضور در نماز جماعت ارتباط آماری معناداری وجود داشت ($P < 0.05$)

فراوانی دفعات حضور دانشجویان در نماز جماعت به ترتیب یکبار در هفته (۶۷/۹ درصد)، دوبار در هفته (۱۵/۵ درصد)، سه بار در هفته (۱۷/۳ درصد)، چهار بار در هفته (۱/۸ درصد) بود. بر اساس یافته های مطالعه حاضر ارتباط آماری معناداری بین عوامل انگیزشی و حضور در نماز جماعت مشاهده نگردید ($P > 0.05$)

جدول ۴: ارتباط عوامل بازدارنده و حضور در نماز جماعت:

متغیر	میزان همبستگی	P-value
طولانی شدن نماز جماعت، اشتیاق حضور در آن را بسیار کم رنگ می کند.	-۰.۱۹۱	۰.۱۳
شرکت در نماز جماعت ممکن است نوعی ریاکاری تلقی شود.	-۰.۱۹۱	۰.۱۳
فضای اقامه نماز جماعت جاذبه های لازم را ندارد.	-۰.۲۱۶	۰.۰۵
لذت و حضور قلبی که از نماز خواندن به تنهایی به دست می آید بیشتر از نماز خواندن به جماعت است	-۰.۲۱۳	۰.۰۶
طولانی شدن مدت نماز جماعت یکی از عوامل عدم استقبال از شرکت در آن است.	-۰.۲۱۱	۰.۰۶

و کلاس معارف اسلامی و تأکید استادان معارف کمترین میانگین را به خود اختصاص داده اند. همچنین در بین مولفه های بازدارنده طولانی شدن نماز جماعت بیشترین میانگین نمره و فضای اقامه نماز

نتایج پژوهش حاضر نشان داد از بین مولفه های انگیزشی حضور در نماز جماعت مولفه امام جماعت و رفتار او در دانشگاه بیشترین

نتیجه گیری

پزشکی سمنان نیز به دلیل عدم تمایل قلبی از حضور در نماز جماعت خودداری می کردند و میزان مشارکت افراد متأهل بیشتر بوده است (۱۵). با توجه به نتایج مطالعه حاضر تدریس و اختصاص واحد درسی احکام نماز و بیان فضیلت و آثار و برکات نماز جماعت در قالب درس معارف اسلامی، پرهیز از طولانی شدن نماز جماعت و ایجاد فضای بانشاط و جذاب در مکان برگزاری نماز در ترغیب دانشجویان به انجام این فریضه الهی اثرگذار بوده و مسئولان فرهنگی دانشگاه می توانند با برنامه ریزی بهتر، زمینه حضور حداکثری دانشجویان در نماز جماعت را فراهم آورند رفع تداخل زمان کلاس های آموزشی با زمان برگزاری نماز جماعت، گسترش فعالیت های فرهنگی متولیان امور فرهنگی دانشگاه در راستای تبیین جایگاه نماز برای دانشجویان، فراهم آوردن زمینه مناسب جهت افزایش حضور مسئولان، اساتید و کارکنان دانشکده ها، یافتن راه های افزایش انگیزه در دانشجویان تحصیلات تکمیلی، استفاده از تبلیغات دینی مستمر در سطح دانشگاه و تشویق و تقدیر از دانشجویان و کارکنان فعال در انجام این فریضه الهی می توانند از عوامل موثر در برپایی نماز با شکوه جماعت باشند. همچنین مدیران دانشگاه نیز می توانند با تقویت عوامل مؤثر و رفع موانع، بر مشارکت بیشتر دانشجویان در نماز جماعت در ایجاد فضای معنوی و آرامش روحی آنها اثرگذار باشند.

تقدیر و تشکر

نویسندگان مقاله بدین ترتیب مراتب تشکر و قدرانی خود را از معاونت محترم تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی به جهت حمایت های مادی و معنوی در خصوص تصویب و انجام این مطالعه اعلام می نمایند.

References

1. Nasr AR, Moein pour H, Oreizi HR, Bagheri Z. investigation of meta-analytic factors affecting the attraction and participation of students in the Congregation Prayer Schools, Quarterly J Educational Innovations 2009 (7-26).
2. Holy Quran. Trans: Makarem Shirazi N. Tehran: Dar Al-Quran Publication; 2016. (Persian).
3. Rezvantalab M. Knowingly prayer. 10th ed. Tehran: Tehran University Publications; 2010. (Persian)
4. Gharaati M. Beam of secret prayer. Qom: Cultural Center of the Lessons of the Quran Publication; 2011. (Persian).
5. Nafisi H, Dianati M. Analyze the role of prayer in academia. Selected Proceedings of

جماعت جاذبه های لازم را ندارد کمترین میانگین نمره را به خود اختصاص دادند. همچنین ارتباط آماری معناداری بین متغیرهای دموگرافیک با حضور در نماز جماعت مشاهده نگردید.

در مطالعه ملائی و همکاران فاکتورهایی مانند عوامل خانوادگی، دوستان، مشارکت مسئولان، همزمانی نماز با کلاس، انگیزه شخصی نقش قابل توجهی در میزان حضور دانشجویان در نماز جماعت داشت (۹). در این راستا، برخی از مطالعات مشارکت دانشجویان در نماز جماعت را در سطح کم نشان داده اند. نتایج پژوهش حبیب زاده بیانگر این مطلب است که دانشجویان در عبادات جمعی، کمترین درصد مشارکت را دارند (۱۰). در مطالعه دیگری حدود ۴۰٪ دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی سمنان به دلیل عدم تمایل قلبی از حضور در نماز جماعت خودداری می کردند و میزان مشارکت افراد متأهل بیشتر بود (۱۱).

هادوی و حشمتی در پژوهش خود به عوامل اثرگذاری همچون تأکید بر فضای دینی خانواده، دوستان و استادان اشاره نموده اند. به این معنا که با افزایش گرایش های مذهبی درون خانواده، گرایش فرد به نماز نیز افزایش می یابد (۱۲). این نتایج با یافته های پژوهش حاضر همخوانی دارد؛ زیرا در پژوهش حاضر نیز نقش شاخص هایی همچون عوامل خانوادگی، گرایش دوستان، تداخل زمانی و انگیزه شخصی مشاهده گردید. مطالعات زیادی به رابطه مستقیم بین مشارکت کارکنان و اساتید دانشگاه و میزان حضور دانشجویان در نماز جماعت اشاره کرده اند که این مهم با نتایج مطالعه حاضر همخوانی دارد؛ زیرا در این مطالعات نیز مشارکت مسئولان و اساتید رابطه معناداری با شرکت در نماز جماعت داشت در این راستا، مجاهد در پژوهش خود عوامل ترغیب کننده شرکت در نماز جماعت را پخش اذان، اعتقاد به ثواب نماز جماعت و اعتقادات مذهبی والدین دانسته و از عدم آشنایی با احکام، همزمانی نماز با ساعت کلاس و تغذیه به عنوان موانع مشارکت یاد کرده است (۱۳). با توجه به اینکه میزان اعتقادات هر فرد در میزان حضور در نماز جماعت تأثیر گذار می باشد ارتباطی بین سن، میزان تحصیلات و جنسیت با حضور در نماز جماعت مشاهده نگردید. از بین عوامل مؤثر بر گرایش دانشجویان به نماز جماعت، ویژگیهای امام جماعت با گرایش دانشجویان به نماز جماعت رابطه مثبت و معناداری داشت. بدین معنا که ویژگیهای امام جماعت در گرایش به نماز جماعت تأثیر دارد. رحمانی نیز در پژوهش خود در بررسی عوامل مؤثر بر گرایش دانشجویان به نماز جماعت در دانشگاه آزاد اسلامی مرودشت به نتیجه ای مشابه رسید. در پژوهش وی، ۷۳ درصد دانشجویان به تأثیر امام جماعت دانشگاه در جذب آنان به اقامه نماز موافق بودند. بین مناسب بودن فضای مسجد و میزان شرکت دانشجویان در نماز جماعت رابطه معناداری مشاهده نشد. بدین معنا که از نظر دانشجویان مورد بررسی در جامعه آماری مورد نظر، مناسب بودن یا نبودن فضای مسجد در میزان شرکت آنها در نماز جماعت تأثیری نداشت (۱۴). نتایج مطالعه حاضر نشان داد رابطه معناداری بین متغیرهای دموگرافیک با حضور دانشجویان در نماز جماعت وجود ندارد ریحانی و همکاران در مطالعه خود نشان دادند که دانشجویان دانشگاه علوم

at Shaheed Saddoghee University of Yazd. Culture in the Islamic University. 2014; 4(3):391-412. (Persian)

14. Rahmani MJ. The study of effective factors on the tendency and lack of tendency of students to perform congregation prayer. The Knowledge Studies in the Islamic University 2010; No. 43.

15. Reihani T, Sekhavat Poor Z, Heidarzadeh M, Mosavi SM, Mazlom SR. The effect of spiritual self-care training on feeling of comfort in mothers of hospitalized preterm infants. Journal of Midwifery and Reproductive Health. 2014; 2(2):112-9.

the Eleventh National Prayer Summit, summit National prayer permanent secretariat, Headquarters of Prayer, Tehran, Iran; 2001. P. 46-37.

6. Rahmani MJ. The analysis of effective factors in student's tendency toward establishing mass prayer (case analysis of Marvdasht open University students). Iranian Journal of the Knowledge Studies in Islamic University. 2009; 43:171-99. (Persian).

7. Zolfaghare A, Khalaje H. Investigating the Factors Affecting the Attendance of Students in Prayer. 77-63 :(Islamic Azad University, Tuysarkan Branch, Religion and Communication. 1(39):63-77.

8. Nasirzadeh R, Nasirzadeh M, Nasirzadeh M. Praying motives and their effects on perceiving personal, social and environmental limitation of performing student prayers. Culture in the Islamic University. 2013; 3(1):155-73. (Persian)

9. Mollai Iveli M, Motevali Hagi F, Mohammadi Iaini M B, Marzband R, Eslamifar M, Zakavi A. An Investigation into Some Affecting Factors on Students' Participation in Congregational Prayer in Mazandaran University of Medical Science, Sari, Iran. JRH 2019; 6 (2) :11-19

10. Habibzade Khotba SR. Evaluation of religiosity among students of Tehran University. [Master Thesis]. Tehran: Sociology, Faculty of Humanities, Tarbiat Modarres University; 2004. (Persian).

11. Gheyasvand A, Investigating the Status of Religious Behaviors among Students. Journal of National Studies. 2010:30(125)

12. Hadavi A, Heshmati MR. Factors affecting the attitude of students at Shahed University campus to prayer (with an emphasis on the family's atmosphere, group of friends faculty). Culture in the Islamic University. 2012; 3:219-22. (Persian)

13. Mojahed S, Nasiriani K, Hashemian Z, Lotfi M, Eslami A. Affecting factors on student participation in congregation prayer